

O'ZBEKISTON MUSTAQILLIKKA ERISHGANDAN SO'NG TURKIYA BILAN MUNOSABATLARINING MUVOZANATLASHISHI VA SIYOSIY RIVOJLANISHI

Obidova Ruxshona Vohid qizi

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Sharq sivilizatsiyasi va falsafa fakulteti Turkiya tarixi yo'nalishi

Turk-ingliz guruhi 2-bosqich talabasi

Sharq sivilizatsiyasi va falsafa fakulteti katta o'qituvchisi I.Xudoynazarov

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Turk dunyosi va Markaziy Osiyo mustaqil mamlakatlari o'rtasidagi uzoq muddatli strategik munosabatlar, ikki davlat o'rtasidagi tovar ayirboshlash, savdo ulushlari va eng e'tiborga loyiq jihati yagona ittifoqqa birlashganligi haqida so'z boradi. Yana shu o'rinda mustaqillikdan so'ng kuzatilgan inqiroz va Turkiyaning bizga bergan ko'magi, siyosiy, iqtisodiy, madaniy yordami haqida bilib olishimiz mumkin.*

Kalit so'zlar: *TIKA, DEIK, YDSK, Anadolu agentligi, O'zbekiston- Turkiya biznes forumlari, strategik sherikchilik dasturlari.*

Chuqur sivilizatsiyaga ega bo'lgan turklar turli sabablarga ko'ra tarix davomida o'z vatanlarini tark etib, turli geografiyalarga ko'chib o'tgan. Turklarning ko'chishi bir hududga bo'lmagan. Turklarning ko'chish jarayonlari Markaziy Osiyodan boshlanib, Yevropaga yo'nalgan. Turklar ko'chib kelgan o'lkalarda goh jamoa bo'lib, gohida o'z davlatlarini tuzib o'z hayotlarini davom ettirdilar. Turklar o'z davlatlarini barpo etish orqali mustaqil hayotlarini davom ettirgan bo'lsalar ham, ko'p sohalarda qardosh xalqlari bilan aloqalarini davom ettirdilar. Turklar bilan bunday munosabatlari goh raqobat, goh to'qnashuv, gohida do'stona munosabatlar shaklida bo'lgan. Ba'zan turklar o'rtasidagi munosabatlar turli sabablarga ko'ra to'xtab qolgan. Ayniqsa, O'rta Osiyo va Kavkazdagi turkiylarining Chor Rossiyasi tasarrufiga o'tgan davrdan to 1990- yillarning boshlarigacha bo'lgan davrni yaqqol ko'rsatishimiz mumkin. Hatto o'zaro birdamlikni kuchaytirgan mushtarak rishtalarni uzishga urinishlar bo'lgan. 1990- yillar boshida Sovet Rossiyasining parchalanishi bilan Markaziy Osiyo xalqlari o'z mustaqilligini e'lon qildi va vatandoshlar o'rtasida yana mustahkam aloqalar o'rnatish imkoniyatiga ega bo'ldi. Sovet Ittifoqining parchalanishi bilan mustaqillikka erishgan turkiy davlatlar xalqaro tizimda ishtirok etdi. Mustaqillikka erishgan ilk yillarida Markaziy Osiyo davlatlari yangi dunyo tartibida ba'zi muammolarga duch keldi va bu jarayonda ularni birlashtiradigan ittifoqqa muhtoj edi. O'shanda Prezident Turg'ut O'zol bu bo'shliqni ko'rib, Markaziy Osiyo va Kavkazdagi qardosh turkiy davlatlariga yo'l-yo'riq ko'rsatgan va barcha xalqaro maydonlarda ularni qo'llab-quvvatlagan edi. Masalan, ularning etnik, diniy, madaniy jihatlari umumiyligi hisobida yagona tashkilot va uyushmalarga birlashishdi. 1992- yildan buyon Turkiya davlat rahbarlari ishtirokida bir qator sammitlar o'tkazish tashabbusi bilan boshlandi. Shu nuqtai nazardan, 1992- yilda TIKA (Turk hamkorlik va muvofiqlashtirish agentligi), 1993- yilda Turkiya, Qirg'iziston, Ozarbayjon, Turkmaniston, Qozog'iston va

O'zbekiston Madaniyat vazirliklari tomonidan imzolangan kelishuv bilan Xalqaro turkiy madaniyat tashkiloti (TURKSOY) va 2009- yilda Turkiya, Ozarbayjon, Qozog'iston va Qirg'iziston o'rtasida imzolangan Naxichevan kelishuvi bilan Turkiy davlatlar tashkiloti, hamkorlik kengashi tuzildi¹²⁹. Bu barcha ijobiy muhitga qaramay, Rossiya, AQSh, Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo, Kavkazdagi davlatlarning ichki siyosiy tuzimi tufayli Turkiya turkiy respublikalari o'rtasidagi munosabatlarda strategik chuqurlikka erisha olmadi. Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasidagi munosabatlarga strategik chuqurlik qo'shish maqsadida 2009- yildan beri muntazam ravishda yig'ilib kelayotgan Turkiy tashkilotining nomi 2018-yilda Turkiy Kengashga o'zgartirildi. 2021-yil 12-noyabrda Istanbul shahrida bo'lib o'tgan sammitda turkiy davlatlar o'rtasida har tomonlama va ko'p tomonlama hamkorlikni rivojlantirish maqsadida Turkiy Kengash nomi Turkiy davlatlar tashkilotiga o'zgartirildi¹³⁰. Bu o'zgarish bilan Turkiy davlatlarning munosabatlariga juda yaxshi ta'sir ko'rsatdi. Turkiya mustaqillikka erishganidan beri yangi Turkiy davlatlar bilan hamkorlik va hamjihatlikda bo'lib, o'z tajribalarini vatandoshlari bilan o'rtoqlashdi. Bugungi kunda Turkiya va turkiy davlatlari o'rtasidagi munosabatlar ko'ngildagidek darajaga chiqmagan bo'lsa-da, 30 yil ichida munosabatlarda jiddiy bo'lishga erishildi.

Sovet Ittifoqi parchalanganidan keyin Markaziy Osiyo respublikalari mustaqillikka erishgach, Turkiya bu davlatlarni tan olgan va aloqa o'rnatgan birinchi davlat bo'ldi. Turkiya tarixiy rishtalari bo'lgan bu davlatlar bilan munosabatlarida ham G'arb bilan aloqani ta'minlovchi ko'prik rolini o'z zimmasiga olishni maqsad qilib olgan. Turkiya 1992- yildan buyon Tashqi ishlar vazirligi qoshida tashkil etilgan Turk hamkorlik va taraqqiyot boshqarmasi (TIKA) va Tashqi iqtisodiy aloqalar kengashi (DEIK) kabi muassasalar, havo yo'llarining parvozlari va iqtisodiy munosabatlarni amalga oshirib kelmoqda. O'zgaruvchan xalqaro tizimda Turkiya va turk dunyosi munosabatlari ta'lim stipendiyalari orqali mintaqa davlatlari bilan siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy munosabatlarini yaxshilashga harakat qildi. O'zbekiston o'z mustaqilligini e'lon qilgandan so'ng uni birinchi bo'lib tan olgan mamlakat Turkiya bo'ldi va ikki davlat o'rtasida 1992- yil 4-martda diplomatik munosabatlar o'rnatilgan. Turkiyaga 1991-yil 11-dekabrda prezidentlik lavozimini egallagan birinchi prezidentimiz Islom Karimov tashrif buyurgan edi. I. Karimovning ushbu tashrif chog'ida aytgan so'zlari ikki davlat o'rtasida o'rnatiladigan munosabatlardan kutilayotgan umidlarni aks ettiradi va quyidagi nutqni so'zladi: "Turkiya bizni qo'llab-quvvatlasa, bundan buyon o'zbeklarni hech kim o'ziga bo'ysundira olmaydi. Otaturk tamoyillari biz O'zbekistonda qilmoqchi bo'lgan narsalarga parallel. Men Otaturkga qoyil qolaman va umid qilamanki, Markaziy Osiyo xalqlari ham u aytgan narsaga erishadi. Turkiy davlatlarning o'zaro ittifoqi amalga oshishi kerak. Siyosiy ittifoq emas, balki iqtisodiy ittifoq tuzilishi mumkin. Siz uni Turk umumiy bozori deb ham

¹²⁹ Seyfettin Erol, "Bağımsızlıklarının 20. yılında Orta Asya ve Kafkasya'daki Türk Cumhuriyetlerinin entegrasyon süreci (1991-2011)", Karadeniz Araştırmaları, Cilt: 10, Sayı: 37, 2013, s. 127.

¹³⁰ Mustafa Keskin, "Yakın Çevre Doktrini Bağlamında Rus Dış Politikası: Ukrayna Müdahalesi", Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2, Temmuz 2016, s. 46.

atashingiz mumkin”¹³¹. Ushbu tashrifdan so’ng Turkiyaning o’sha paytdagi bosh vaziri va prezidenti ham O’zbekistonga tashrif buyurdi, ikki davlat o’rtasida turli shartnomalar imzolandi, Turkiya- O’zbekiston ishbilarmonlar kengashi tashkil etildi. O’zaro munosabatlardagi ijobiy muhit 1993- yildan keyin yomonlasha boshladi. Buning asosiy sababi shundaki, O’zbekiston muxolifat yetakchilaridan biri Muhammad Solih o’z mamlakatida ko’rilgan kuch va bosimlar natijasida Turkiyaga taklif qilingan. Erdog’anning 2003- yildagi tashrifidan keyingi, birinchi prezidentimiz bilan ilk muloqoti 2014- yili Qishki Olimpiya o’yinlarining ochilish marosimi uchun Sochida bo’lib o’tgan musobaqada uchrashishi edi. Shundan so’ng O’zbekistonda elchixonaning qayta ochilishi va o’sha paytdagi Tashqi ishlar vaziri Dovuto’g’lining tashrifi ikki davlat o’rtasidagi munosabatlarni to’g’ri yo’lga qo’yish nuqtai nazaridan ijobiy o’zgarishlar bo’ldi. 2016-yil 2-sentabrda Islom Karimov vafotidan so’ng Shavkat Mirziyoyev 7-sentabrda O’zbekiston Prezidenti etib saylandi. Sh. Mirziyoyev 2003-yildan beri bosh vazir lavozimida ham ishlab kelayotgan edi. Bundan tashqari, ushbu sanalarda Turkiya va AQSh o’rtasidagi munosabatlar ko’plab omillar tufayli taranglashgan, O’zbekiston bilan munosabatlarda istiqbolli o’zgarishlar kuzatilayotgani e’tiborlidir¹³². Sh. Mirziyoyev O’zbekiston tashqi siyosatida yaxshi munosabatlar o’rnatish tarafdori ekanini bildirar ekan, Turkmaniston, Qozog’iston, Rossiya, Qirg’iziston va Xitoyga rasmiy tashriflar amalga oshirgan, so’ngra bu davlatlardan keyin Turkiyaga tashrif buyurgan. Turkiyaga tashrif mintaqasidan tashqarida amalga oshirilayotgan ilk ziyoratdir. Bu so’nggi 20 yildagi birinchi rasmiy davlat tashrifidir. 2018- yil Erdog’anning Samarqandga tashrifi doirasida O’zbekiston-Turkiya biznes forumi o’tkazilar ekan, ikki davlat o’rtasida 26 bitim imzolandi. Turkiya Xitoyning “Bir makon bir yo’l” loyihasi doirasida muhim hamkor sifatida ko’rilgan bo’lsa-da, ta’kidlanganidek, O’zbekiston o’zining geografik joylashuvi jihatidan belbog’da joylashgan bo’lib, yer osti va yer usti boyliklari bilan ahamiyatlidir. Qolaversa, mintaqadagi eng qudratli siyosiy davlatlardan biri ekanligi O’zbekistonning ahamiyatini oshiradi, loyiha doirasida bir xil kamarda joylashgan. Uning Turkiya bilan aloqalari ham manfaatlar sherikligi doirasida shakllangan. O’zbekiston yangi davrda qo’shnilari bilan o’z chegaralarini hal qilishga urinayotgan bir paytda Rossiya bilan ham aloqalarini davom ettiradi va G’arb bilan munosabatlarini Turkiya orqali boshqaradi¹³³. O’zbekiston va Turkiya munosabatlari quyidagi iqtisodiy kontekstda va ikki davlat o’rtasidagi quyidagi munosabatlarda muhokama qilinadi. Ikki tarixiy davlat turkiy davlat bo’lishi uchun qadimdan rishtalari mavjud. Ikki davlatning azaldan turkiy respublikalar bo’lgani uchun tarixiy aloqalari bor va O’zbekiston ham mintaqadagi mustaqil harakat qila oladigan eng muhim mamlakat sifatida siyosat amalga oshiradi. Davlatlarning kurash sohalaridan biri, Markaziy Osiyodagi bu mustaqil davlatlar bilan har tomonlama munosabatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Shu nuqtai nazardan Turkiya va

¹³¹ Saltanat Kydyralieva ve Burulkan Abdibartova, "Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nün Merkezi Asya'daki Etkinsizliği", Bilge Strateji. Cilt:10, Sayı:18, Bahar 2018, s. 101

¹³² Başak Yücememiş, Erişah Arıcan ve Ufuk Alkan, "Türkiye-Özbekistan Kazakistan Ekonomik İlişkileri ve Bankacılık Sistemi", Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Cilt:9, Sayı: 17, Temmuz 2017, s. 164.

¹³³ "Timuçin Kodaman ve Haktan Bırsel, "Bağımsızlık Sonrası Özbekistan ve Dış Politikası", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:16, Sayı:2, 2006, s. 418.

O'zbekiston o'rtasidagi munosabatlarni AQSh, Rossiya va Xitoy kabi kuchli davlatlar o'rtasidagi raqobat bilan izohlash mumkin. Turkiya tarixiy aloqaga ega bo'lgan O'zbekiston bilan munosabatlarni mustahkamlash uchun o'ziga xos strategik siyosat olib borib, buyuk davlatlarning ta'sirini minimallashtirishga harakat qilishi kerak. O'zbekistonning ijtimoiy, iqtisodiy va boshqa sharoitlarda rivojlanishini qo'llab-quvvatlar ekan, o'zaro manfaatdorlik tamoyilini e'tibordan chetda qoldirmasligi kerak. O'zbekiston hukumatining o'tgan yillardagi qat'iy pul-kredit siyosati va import o'rnini bosish siyosati bilan bir qatorda o'zaro tovar ayirboshlash hajmining qisqarishiga jahon iqtisodiy inqirozi ham ta'sir ko'rsatdi¹³⁴. Mustaqillikni qo'lga kiritgan O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I. Karimovning 1991-yilda Turkiyaga qilgan tashrifi chog'ida oldingi bo'limlarga kiritilgan bayonotidan O'zbekiston Turkiya va boshqa turkiy respublikalar bilan munosabatlarni, eng avvalo, o'zaro munosabatlarga asoslanmoqchi ekanligi tushuniladi. Iqtisodiy atamalar turkiy respublikalar o'rtasida siyosiy ittifoq emas, balki iqtisodiy ittifoq bo'lishi kerakligini ta'kidlagan I. Karimov, Sovet Ittifoqining Turk umumiy bozori g'oyasi bilan qoldirilgan siyosiy va iqtisodiy bo'shliqni qo'llab-quvvatladi. Bozor g'oyasining ritorik asosda juda ta'sirli bo'lishining sababi Sovet Ittifoqi bilan bog'liq. Shu nuqtai nazardan Sovetlarning qulashi bilan paydo bo'lgan ta'sir bo'shlig'i va uni to'ldirishning eng katta vazifasi Turkiyaga tushdi. Bu doirada Sovetlarning qulashi bilan paydo bo'lgan ta'sir bo'shlig'ini to'ldirish uchun eng katta vazifa Turkiya zimmasida edi. Turkiya mustaqillikka erishgan dastlabki yillarida Turkiya respublikalarining sanoat, savdo va texnologik infratuzilmalarini barpo etishga katta hissa qo'shgan bo'lsa-da, iqtisodiy aloqalari ularning salohiyatidan ancha past bo'lib qoldi. 90-yillarda poydevori qo'yilgan bu munosabatlarning aksi sifatida turkiy respublikalarining Turkiya bilan bo'lgan savdo hajmiga qarab bugungi kunda ularni talqin qilishimiz mumkin. Sovet Ittifoqining siyosiy hayotining tugashi va Markaziy Osiyodagi davlatlarning mustaqillikka erishgani bilan bu tabiiy ravishda Rossiyaning mintaqadagi ta'sirining ma'lum darajada buzilishiga olib keldi, biroq bu davlatlar sanoat sohasida o'zini-o'zi ta'minlay olmaganligi sababli texnologik va tijorat sohalari, iqtisodiy rivojlanishi mumkin emas edi. Ular tashqi yordamga muhtoj edi. Ushbu yordam mintaqadagi kuch bo'shlig'idan foyda olishni istagan ba'zi xalqaro xususiy kompaniyalar va davlatlar, jumladan Turkiya tomonidan taqdim etildi. Bu mamlakatlarning sho'rolar parchalanganidan so'ng mustaqillikka erishganligi ularning har jihatdan mustaqil ekanligini anglatmaydi, aksincha, boshqa davlatlar va xalqaro xususiy kompaniyalar orqali ayrim sanoat va texnologik infratuzilma xizmatlari ko'rsatilishi natijasida davlatning mustaqilligini ta'minlashga erishilganligini aytish mumkin. Tashkil etilgan ittifoq mamlakatlar va kompaniyalarga ba'zi imtiyozlar berdi. Shu nuqtai nazardan, Sovetlar parchalanishi bilan Rossiyaning O'zbekistondagi ta'siri birmuncha pasaydi deyish mumkin bo'lsa-da, boshqa turkiy respublikalarida bo'lgani kabi, Rossiya Federatsiyasining mintaqada va O'zbekistonda hamon faolligini ta'kidlash lozim. Turkiya nuqtai nazaridan qaraganda, O'zbekiston so'nggi uch yil ichida tovar ayirboshlashda to'rtinchi o'rinni egallagani va ikki davlat o'rtasidagi savdo

¹³⁴ <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ozbekistanla-inisli-cikisli-iliskiler>

hajmi Rossiya va Xitoyning O'zbekiston bilan savdo hajmining yarmiga ham yetmagani kuzatilmogda. Maqolaning boshida aytib o'tganimizdek, Turkiya mintaqadagi ba'zi infratuzilma va sanoat faoliyatini amalga oshirishda muhim rol o'ynagan bo'lsa-da, bu rolni o'z zimmasiga olgan yagona davlat emas edi va bu o'zgaruvchan xalqaro tizimda Turkiya va turk dunyosi munosabatlari hamjihatlikda amalga oshirilishi ko'zda tutilgan. Balki Turkiyaning ta'sirining pasayishi vaqt o'tishi bilan o'z faoliyatining susayishi emas, balki mintaqada Xitoy kabi turli kuchlarning kuchayishi bilan bog'liqdir. Biroq, nima sababdan bo'lsa ham, Turkiyaning turkiy davlatlar bilan aloqalari mintaqadagi boshqa davlatlarning ta'siri kuchayib borayotganini hisobga olgan holda ham Turkiya, ham turkiy davlatlarning manfaatlari uchun farqni boshqa o'lchovga olib borishi kerakdek ko'rinadi. Anadolu agentligining 2021- yil noyabr oyi ma'lumotlariga ko'ra O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan xorijiy sarmoyali korxonalar soni 13 ming 283 ta deb e'lon qilinib, bu shirkatlarning 2335 tasi Rossiya, 1942 tasi Xitoy, 1830 tasi Turkiya va 1056 tasi Qozog'iston sarmoyasi ekanligi aniqlandi. O'tgan yili (2021 yilda) tashkil etilgan 1490 ta shirkat ichida turk kompaniyalari soni 321 tasi bo'lgan. O'zbekiston Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2021-yilda O'zbekistonda tashkil etilgan turk kapitali kompaniyalari soni bo'yicha birinchi o'rinni egalladi. Turkiya sarmoyasi ishtirokidagi kompaniyalar sonining ortib borayotganini iqtisodiy sohada rivojlanayotgan ikki tomonlama munosabatlarning bir ko'rinishi sifatida baholash mumkin. Prezident Rajab Tayip Erdog'an 2016-yil noyabr oyida O'zbekistonga tashrif buyurgan edi. Shundan so'ng O'zbekiston Prezidenti Sh. Mirziyoyev 2017-yil oktabr oyida Turkiyaga tashrif buyurgan edi. Prezident Erdog'an 2018-yil 29-aprel kuni yana O'zbekiston mehmoni bo'ldi. Ushbu tashrifdan so'ng mamlakatimiz bilan O'zbekiston o'rtasida Oliy darajadagi Strategik hamkorlik kengashini (YDSK) tashkil etishni nazarda tutuvchi shartnoma va boshqa ko'plab iqtisodiy hamkorlikni nazarda tutuvchi shartnomalar imzolandi. 1991- yilda o'z mustaqilligini e'lon qilgan O'zbekiston SSSR tarkibidan chiqqan Markaziy Osiyoning beshta davlatidan biri bo'lib, Turkiya bilan tarixiy va etnik aloqalarga ega davlat hisoblanadi. O'zbekiston va Turkiya o'rtasidagi mustaqillik tufayli o'rnatilgan munosabatlar ko'tarilish va pasayish yo'lidan o'tdi. Biroq O'zbekistonning o'zi bog'langan siyosiy tizim jumladan, qo'shnilari bilan munosabatlarning umumiy yo'nalishi barqaror emas. O'zbekiston mustaqillikka erishgandan keyin taxminan 25 yil davomida I. Karimov hukumati tomonidan boshqarilgan va tashqi siyosati qattiq va izchil amalga oshirilgan. Bu jarayonda O'zbekiston mintaqada ta'sir o'tkazish uchun kurashayotgan Rossiya va AQShning harakatlariga qaramay, mustaqil harakat qilish, o'z ichki ishlariga aralashmaslik uchun muvozanat siyosatini amalga oshirganini ko'rishimiz mumkin. Turkiya bilan aloqalar ham mintaqa siyosiy tuzumi va kon'yukturaga ko'ra shakllandi. Birinchi prezidentimiz I. Karimov davrida ikki davlat o'rtasidagi munosabatlar sovuq bo'lib qoldi. Bu jarayonda Rossiya va AQSh o'rtasida muvozanat izlayotgan O'zbekistonning 2005- yildagi Andijon voqealari, o'sha paytdagi bosh vazir Erdog'anning 2004- yildagi munosabatlarni yaxshilashga urinishlariga ham salbiy ta'sir ko'rsatdi. Turkiyaning o'sha paytdagi Yevropa

Ittifoqiga a'zolik harakatlari va AQSh bilan hamkorlik aloqalari tufayli uning tanqidiy tilni o'zlashtirishiga sabab bo'ldi¹³⁵.

Xulosa qilib aytganda, Turkiya va O'zbekiston o'rtasidagi siyosiy munosabatlar mustahkam tarixiy va madaniy rishtalarga asoslangan holda do'stona va strategik sheriklik darajasiga yetgan. Ikki davlat o'rtasida siyosiy, iqtisodiy, madaniy va xavfsizlik sohalarida yaqin hamkorlik yo'lga qo'yilgan bo'lib, bu mintaqaviy barqarorlik va taraqqiyotga xizmat qilmoqda. Rahbarlarning muntazam uchrashuvlari va hamkorlik kelishuvlari bu aloqalarni yanada rivojlantirishda muhim rol o'ynamoqda. Turkiya va O'zbekiston o'rtasidagi siyosiy munosabatlar do'stona va strategik sheriklikka asoslangan. Ikkala davlat tarixiy, madaniy, diniy va lingvistik jihatdan yaqin bo'lib, bu umumiyliklar siyosiy hamkorlikni yanada mustahkamlash uchun qulay zamin yaratadi. Turkiya 1991-yilda O'zbekiston mustaqilligini birinchi bo'lib tan olgan davlatlardan biri bo'lib, bu O'zbekistonning xalqaro maydondagi ilk qadamlariga katta dalda berdi. 1992-yilda ikki davlat o'rtasida diplomatik munosabatlar o'rnatilib, Anqara va Toshkentda elchixonalar ochildi. Bu jarayon ikki davlatning o'zaro aloqalarni mustahkamlashga bo'lgan intilishini namoyon etdi. 2017-yilda O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Turkiyaga davlat tashrifi davomida ikki tomonlama munosabatlar "strategik sheriklik" darajasiga ko'tarildi. Bu tashrif davomida savdo, investitsiya, ta'lim, xavfsizlik va transport sohalarida 25 dan ortiq kelishuv imzolandi. Bu yangilangan hamkorlik ikki davlat o'rtasidagi siyosiy aloqalarning yangi bosqichiga yo'l ochdi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Seyitali Budulgan, "Özbekistan'ın Jeopolitik Önemi", Asya Araştırmaları Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, 2020, s. 174
2. "Timuçin Kodaman ve Haktan Bırsel, "Bağımsızlık Sonrası Özbekistan ve Dış Politikası", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:16, Sayı:2, 2006, s. 418.
3. Gökhan Özkan, "Soğuk Savaş Sonrası Orta Asya ve Kafkasya Ekseninde Türkiye-Nato-Rusya İlişkileri ve Türk Dış Politikası'na Yansımaları", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, 2010, s. 120.
4. Başak Yücememiş; Erişah Arıcan ve Ufuk Alkan, "Türkiye-Özbekistan Kazakistan Ekonomik İlişkileri ve Bankacılık Sistemi", Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Cilt:9, Sayı: 17, Temmuz 2017, s. 164.
5. Saltanat Kydyralieva ve Burulkan Abdıbartova, "Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nün Merkezi Asya'daki Etkinsizliği", Bilge Strateji. Cilt:10, Sayı:18, Bahar 2018, s. 101
6. Mustafa Keskin, "Yakın Çevre Doktrini Bağlamında Rus Dış Politikası: Ukrayna Müdahalesi", Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2, Temmuz 2016, s. 46.

¹³⁵ Seyitali Budulgan, "Özbekistan'ın Jeopolitik Önemi", Asya Araştırmaları Dergisi, Cilt:4, Sayı:2, 2020, s. 174

7. Seyfettin Erol, "Bağımsızlıklarının 20. yılında Orta Asya ve Kafkasya'daki Türk Cumhuriyetlerinin entegrasyon süreci (1991-2011)", Karadeniz Araştırmaları, Cilt: 10, Sayı: 37, 2013, s. 127.

8. <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ozbekistanla-inisli-cikisli-iliskiler>